

Sygn. akt III Ca 157/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Balion-Hajduk (spr.)

Sędziowie: SO Tomasz Pawlik

SO Barbara Braziewicz

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2019 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z wniosku J. M. (1)

z udziałem P. Ł., B. Ł. i A. M.

o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po Z. M.

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w J. Z.

z dnia 16 sierpnia 2018 r., sygn. akt I Ns 438/17

postanawia:

1) **oddalić apelację;**

2) **zasądzić od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika postępowania A. M. 220 zł (dwieście dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.**

SSO Barbara Braziewicz SSO Magdalena Balion-Hajduk SSO Tomasz Pawlik

Sygn. akt III Ca 157/19

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 16 sierpnia 2018r. Sąd Rejonowy w J. Z. oddalił wniosek J. M. (1) o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po Z. M. wydanego w sprawie sygn. akt I Ns 944/16.

Wnioskodawczynie J. M. (1) wniosła o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w J. Z. z dnia 25 stycznia 2017 roku sygn. akt I Ns 944/16 w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po Z. M. i stwierdzenie, że spadek po Z. M. zmarłym 13 maja 2016 roku na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego dnia 5 stycznia 2010r. w Kancelarii Notarialnej notariusza I. K. w J. rep. A numer (...) nabyła w całości jego żona J. M. (1).

Sąd na posiedzeniu jawnym w dniu 24 maja 2018r. Sąd Rejonowy w J. Z. otworzył i ogłosił testament notarialny spadkodawcy Z. M. sporządzony dnia 5 stycznia 2010r. w Kancelarii Notarialnej notariusza I. K. w J. rep. A numer (...).

Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawca Z. M., syn G. i A. zmarł w dniu 13.05.2016r. w J. a jego ostatnim miejscem zamieszkania i zwykłego pobytu było miasto J.. Spadkodawca Z. M. pozostawał w związku z małżeńskim z J. M. (1). W chwili śmierci spadkodawcy nie toczyło się pomiędzy nim, a wnioskodawczynią J. M. (1) postępowanie o rozwód lub separację.

Z małżeństwa z wnioskodawczynią J. M. (1) spadkodawca posiadał swoje dzieci: córkę B. Ł. i syna A. M.. Spadkodawca Z. M. w testamencie sporządzonym w Kancelarii Notarialnej w J. przed notariuszem I. K. w dniu 12.12.2007r. Repertorium A numer (...) powołał do spadku swoją żonę J. M. (1), a gdyby ona nie mogła lub nie chciała dziedziczyć powołał do spadku swojego wnuka P. Ł.. Żona spadkodawcy ani żadne z jego dzieci nie składało oświadczeń o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po nim ani przed Sądem ani przed notariuszem, nie zawierało ze spadkodawcą umowy notarialnej o zrzeczeniu się dziedziczenia i nie zostało uznane przez Sąd za niegodnego dziedziczenia, ani nie toczy się takie postępowanie. Nie został sporządzony przez notariusza poświadczony akt dziedziczenia.

Spadkodawca Z. M. w testamencie sporządzonym w Kancelarii Notarialnej w J. przed asesorem notarialnym P. C. zastępcą notariusza I. K. w dniu 5.01.2010r. Rep.A nr 67/2010, powołał do spadku swoją żonę J. M. (1), a gdyby ona nie mogła lub nie chciała dziedziczyć powołał do spadku swojego wnuka P. Ł.. Jednocześnie oświadczył, że wydziedzicza swojego syna A. M., ponieważ wbrew woli spadkodawcy postępuje on uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, nie opiekuje się nim, nie utrzymuje żadnych kontaktów rodzinnych ze spadkodawcą, uporczywie nie dopełnia obowiązków rodzinnych względem niego, nie interesuje się jego losem, spotykając go na ulicy traktuje go jak osobę obcą, podburza swoje dzieci, a wnuki spadkodawcy przeciwko niemu i zakazuje utrzymywania z nim jakichkolwiek kontaktów rodzinnych.

Po śmierci spadkodawcy wnioskodawczyni J. M. (1) uczęszczała do psychologa i psychiatry z powodu złego samopoczucia, obniżonego nastroju i kłopotów ze snem. W związku z tym przepisano jej tabletki uspokajające.

Postanowieniem z dnia 25 stycznia 2017r., sygn. akt I Ns 944/16, Sąd Rejonowy w J. Z. stwierdził, że spadek po Z. M., synu G. i A., zmarłym 13 maja 2016 r. w J., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w J., na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego dnia 12 grudnia 2007 r. w Kancelarii Notarialnej notariusza I. K. w J. Repertorium A numer (...), otwartego i ogłoszonego dnia 25 stycznia 2017r. przed Sądem Rejonowym w J. Z. w sprawie sygn. akt I Ns 944/16, nabyła w całości jego żona J. M. (2) z domu R., córka H. i A.. Orzeczenie stało się prawomocne z dniem 16 lutego 2017r.

W sprawie sygn. akt I Ns 944/16 wnioskodawcą była J. M. (1), a uczestnikami byli A. M. i B. Ł..

W toku postępowania I Ns 944/16, w tym podczas składania zapewnienia spadkowego wnioskodawczyni J. M. (1) domagała się stwierdzenia nabycia spadku jedynie na podstawie testamentu z dnia 12 grudnia 2007r., podnosząc, iż spadkodawca zostawił testament, który złożyła przed tamt. Sądem, tj. z dnia 12 grudnia 2007r. oraz że spadkodawca był jej mężem, a z tego związku małżeńskiego posiadali dwoje dzieci A. M. i B. Ł.. Nie podnosiła przed tamt. Sądem, iż ma wiedzę na temat sporządzenia przez spadkodawcę innych testamentów ani też, aby miała wiedzę, iż jakkolwiek testament został przez spadkodawcę zniszczony.

Wnioskodawczyni w toku niniejszego postępowania argumentowała, iż w toku postępowania I Ns 944/16 myślała, że drugi testament spadkodawcy, tj. z dnia 5.01.2010r. został przez niego zniszczony. Testament znalazła rok po jego śmierci w rękawie kurtki spadkodawcy. Także B. Ł. będąca córką spadkodawcy i wnioskodawczyni wskazała, że obie wiedziały, że drugi testament został przez spadkodawcę sporządzony, jednakże uważały że został on zniszczony.

Wnioskodawczyni J. M. (1) w trakcie składania zapewnienia spadkowego w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w J. Z. sygn. akt I Ns 944/16 nie wskazała, iż spadkodawca sporządził dwa testamenty mimo, iż o tym wiedziała. Miała wiedzę również w jakiej kancelarii notarialnej testament z dnia 5 stycznia 2010r. został przez spadkodawcę sporządzony, gdyż była razem ze spadkodawcą u notariusza. Wiedziała też, że w testamencie tym spadkodawca wydziedziczył swojego syna A. M..

A. M. pozwem złożonym w Sądzie Rejonowym w J. Z. w dniu 13 kwietnia 2017r. wniósł o zasądzenie od J. M. (1) na jego rzecz kwoty 19.467 zł z tytułu zachowku po spadkodawcy.

Sąd Rejonowy wskazał, że bezspornym w sprawie było, że spadkodawca sporządził dwa testamenty notarialne i że wnioskodawczyni o tych testamentach wiedziała w trakcie toczącej się sprawy o stwierdzenie nabycia spadku po Z. M. sygn. akt I Ns 944/16, lecz nie podała tego faktu w trakcie tej sprawy, co sama przyznała. Zatem informacja podana we wniosku o zmianę postanowienia jakoby nie wiedziała o tym testamencie nie była prawdziwa.

Zarówno wnioskodawczyni J. M. (1) jak też A. M. i B. Ł. byli uczestnikami postępowania I Ns 944/16, w którym to wydano postanowienie o nabyciu przez J. M. (1) spadku po Z. M. na podstawie testamentu z dnia 12.12.2007r. rep A 20828/2007. Wnioskodawczyni jak też uczestnicy postępowania, nie wskazywali, iż jakikolwiek inny testament został sporządzony czy też zniszczony.

Sąd Rejonowy wskazał, że prawomocne postanowienie, wydane w trybie art. 679 k.p.c., powoduje te same skutki, co postanowienie stwierdzające nabycie spadku zgodnie z art. 677 k.p.c.

W postanowieniu o zmianie prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku sąd szczegółowo określa zakres zmiany tego postanowienia tak co do spadkobierców, na których rzecz następuje stwierdzenie nabycia spadku, jak i co do wysokości przysługujących im udziałów w spadku.

W myśl art. 670 k.p.c., Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą. W szczególności bada, czy spadkobierca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jeżeli testament zostanie złożony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia. Zasady te stosuje się do wszystkich pozostawionych przez zmarłego testamentów.

Sąd uznał, że zasadniczą kwestią w sprawie było ustalenie, czy wnioskodawczyni nie mogła się powoływać na testament z dnia 05.01.2010r. w postępowaniu I Ns 944/16 w myśl art. 679 § 1 zdanie 2 k.p.c.

Wnioskodawczyni wiedziała, że spadkodawca sporządził nie tylko testament z dnia 12.12.2007r., ale także drugi testament, w którym spadkodawca wydziedziczył syna A. M.. Uzasadnieniem nieujawnienia testamentu w trakcie postępowania spadkowego miało być przekonanie wnioskodawczyni, iż testament został przez spadkodawcę zniszczony i nie mogła go odnaleźć.

Sąd I instancji ocenił, że subiektywne przekonanie wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania B. Ł., że testament został zniszczony, nie zwalniał jej z powinności wskazania Sądowi w sprawie I Ns 944/16 tej okoliczności. Sąd spadku bada bowiem z urzędu, kto jest spadkobiercą i wiedząc, że jeszcze inny testament został sporządzony przez spadkodawcę, podjąłby odpowiednie kroki celem jego odnalezienia, tym bardziej jak się okazało w niniejszej sprawie, oba testamenty zostały sporządzone przez spadkodawcę w tej samej kancelarii notarialnej, o czym wnioskodawczyni wiedziała, bo była ze spadkodawcą u notariusza. Nie było przeszkód, aby wnioskodawczyni wskazała Sądowi w sprawie I Ns 944/16, że taki testament został sporządzony. Wnioskodawczyni nie ma legitymacji do złożenia wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, które zapadło w toku postępowania I Ns 944/16 albowiem w trakcie poprzedniego postępowania spadkowego wiedziała, że spadkodawca sporządził dwa testamenty notarialne, znała treść drugiego, wiedziała, gdzie został sporządzony,

Wnioskodawczyni w apelacji zarzuciła:

- naruszenie przepisów postępowania, który miał wpływ na wynik sprawy to jest art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki, doświadczenia życiowego i błędnym ustaleniu stanu faktycznego i błędnym przyjęciu, że wnioskodawczyni i uczestniczka postępowania niezbyt starannie szukały drugiego testamentu spadkodawcy, a ich przekonanie, że drugi testament został przez spadkodawcę zniszczony było jedynie subiektywne, błędnym przyjęciu, że dopiero wytoczenie sprawy o zachówek przez uczestnika postępowania zmotywowało wnioskodawczynię do starannego poszukiwania

drugiego testamentu, niewzięcie pod uwagę stanu emocjonalnego i psychicznego wnioskodawczyni po śmierci męża, rozpoczęcia przez nią terapii psychologicznej i podjęcia leczenia z uwagi na depresję, która była spowodowana śmiercią męża, także brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie faktu, że w postępowaniu o stwierdzeniu nabycia spadku sygn. I Ns 944/16 wnioskodawczyni uczestniczka występowały bez profesjonalnego pełnomocnika i nie wiedziały, że muszą informować sąd o testamencie, który nie był w ich posiadaniu, a który uznały za zniszczony,

- naruszenie art. 979 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że wnioskodawczyni nie ma legitymacji do złożenia wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku,

- naruszenie prawa materialnego to jest art. 946 k.c. przez błędną wykładnię i błędne przyjęcie że ewentualne nadesłanie przez kancelarię notarialną testamentu z 5 stycznia 2010 roku oznaczałoby, że testament nie został przez spadkodawcę zniszczony.

W oparciu o te zarzuty wnioskodawczyni wniosła o zmianę postanowienia i uwzględnienie wniosku w całości oraz zniesienie wzajemne kosztów postępowania między uczestnikami postępowania ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości przekazanie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Uczestnik postępowania wniósł o oddalenie apelacji zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd w Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie mogła odnieść skutku.

Podstawą rozstrzygnięcia niniejszej sprawie był art. 679 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku z zastosowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera się na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. W świetle tej regulacji prawnej wskazać należy, że zarzuty apelacji dotyczące błędów w ustaleniach faktycznych tym polegających na tym, że wnioskodawczyni niezbyt starannie poszukiwała testamentu spadkodawcy i że dopiero postępowanie o zachówek miało zmotywować ją do poszukiwania drugiego testamentu są w świetle treści przytoczonej regulacji prawnej bez znaczenia. Nietrafiony jest również zarzut naruszenia art. 946 k.c. albowiem gdyby wnioskodawczyni ujawniła istnienie drugiego testamentu i wskazała, że uważa, że został on zniszczony, sąd mógłby z urzędu przeprowadzić postępowanie dowodowe w celu ustalenia tej okoliczności.

Ustaleniami sądu pierwszej instancji w całości znajdują swoje odzwierciedlenie w materiale dowodowym zawartym zarówno w aktach niniejszej sprawy, jak i wynikają z zapewnienia spadkowego wnioskodawczyni i uczestnika postępowania w sprawie o sygn. I Ns 944/16.

Należy podzielić utrwalone stanowisko zawarte w orzecznictwie Sądu Najwyższego, iż obalenie domniemania prawnego związanego z orzeczeniem stwierdzającym nabycie spadku może nastąpić wyłącznie w postępowaniu w określonym w art. 679 k.p.c. Postępowanie to nie służy naprawieniu błędów w postępowaniu spadkowym i nie może być wykorzystywane jako środek do usunięcia skutków bezczynności lub błędów uczestników postępowania spadkowego, czy też skutków ich niezajomości prawa ani nawet uchybień sądu, mimo że jest postępowaniem automatycznym, ma ono bowiem charakter „wznovníowy”. Postępowanie przewidziane w art. 679 k.p.c. ma umożliwić zmianę postanowienia spadkowego w razie wykrycia okoliczności i dowodów, których zainteresowany nie mógł z różnych przyczyn powołać w postępowaniu (postanowienia SN z 15 grudnia 2017r. sygn. III CSK 308/17, z

13 października 2004r. sygn. III CK 82/03, z 6 czerwca 2007r. sygn. III CSK 19/07, 21 grudnia 2011r. sygn. IC CSK 199/11) .

W niniejszej sprawie zarówno wnioskodawczynie jak i uczestniczka postępowania miały wiedzę o istnieniu drugiego testamentu i tego faktu nie ujawniły. Sąd odwoławczy ponadto podkreśla, iż oba testamenty spadkodawcy z 12 grudnia 2007 roku oraz z 5 stycznia 2010 roku mają tożsamą treść w zakresie powołania do spadku. Na ich podstawie wyłącznie wnioskodawczynie została powołana do dziedziczenia, natomiast w treści drugiego testamentu z 5 stycznia 2010 roku znalazło się ponadto postanowienie spadkobiercy o wydziedziczeniu syna A. M.. Jak wynika z powołanego już art. 679 § 1 k.p.c. osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku ani nie jest spadkobiercą lub jej udział spadku jest inny niż stwierdzony może domagać się tej zmiany w postępowaniu o uchylenie lub zmiany stwierdzenia nabycia spadku. Jak wynika z treści obu testamentów w obu przypadkach jako wyłączny spadkobierca została powołana wnioskodawczynie. Jej wniosek faktycznie nie zmierza do zmiany kręgu spadkobierców lub zmiany udziału w spadku, stwierdzonych w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku zapadłego w sprawie I Ns 944/16 z 25 stycznia 2017 roku.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Okręgowy uznał, iż zaskarżone postanowienie jest prawidłowe i na mocy art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację jako nieuzasadnioną.

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z art. 520 § 2 k.p.c. zasądając na rzecz uczestnika koszty wynagrodzenia pełnomocnika uznając, iż na obecnym etapie interesy wnioskodawczynie i uczestnika były sprzeczne.

SSO Barbara Braziewicz SSO Magdalena Balion – Hajduk SSO Tomasz Pawlik